

(34) el-AZÎM العظیم

Azîm, “büyük olmak, yüce olmak” mânasındaki **izam (azâmet)** kökünden türeyen bir **sıfat** olup “**büyük olan, yüce olan, azametli**” anlamına gelir. Allah’ın bir **ismi** olarak **el-Azîm**, “**zâtı ve sıfatlarının mahiyeti hakkıyla kavranamayacak derecede yüce; emirlerine karşı gelinemeyen ve âciz bırakılamayan**” mânasını ifade eder.

* Hz. Peygamber’in bilhassa üzüntülü ve sıkıntılı zamanlarda yaptığı dualarda bu ismi zikrederek Allah’a niyazda bulunduğu bilinmektedir.

* **Azîm** asıl itibariyle cisimlerin maddî açıdan büyüklüklerini ifade eden bir sıfat olsa da böyle bir kullanım gerek yaratılmışlık alâmeti olan maddî boyuta sahip olmayı gerekse **iki nesne arasında kıyaslamayı gerektirmesi bakımından Allah hakkında mümkün değildir**. Bu sebeple İslâm âlimleri **el-Azîm** isminin **Allah’ın şanının, saygınlığının büyüklüğünü, mânevî açıdan yüceliğini ifade ettiğini söylemişlerdir**

"**Azîm**" isminin ifade ettiği bir diğer temel özellik ise, **Allah’ın emrine karşı gelinemeyen güçte bir varlık oluşudur**.

"**Azîm**" ismi aslında bu anlamıyla insanlar hakkında da kullanılabilmekte, Ancak insanlar hakkında bu şekilde bir kullanım sonuçta mecazidir. Zira **insana**, onu zayıf kılan birtakım engeller sebebiyle **âcizlik** ârız olabilmektedir. Oysa **Allah Teâlâ’yı herhangi bir şeyin âciz bırakması, O’nun hükmünü icra etmesine karşı çıkması, O’na galebe çalması mümkün değildir**. Bu yönüyle de tek gerçek "**azîm**" Allah’tır.

35- el- ĞAFÛR الغفور

Gafûr kelimesi, sözlükte “örtmek, gizlemek, kirlenmekten korumak için bir şeyin üstünü örtmek” mânasındaki **gafr (gufrân, mağfîret)** kökünden sıfat olup “**birinin kusurunu örten, suçunu bağışlayan**” anlamına gelir.

Kur’an’ın tamamı göz önünde bulundurulduğu takdirde Allah’ın **gafûr (gâfir, gaffâr, gufrân, mağfîret)** oluşunu ifade eden toplamda 229 kelimedenden 187 kelime doğrudan Allah’a izâfe edilmiştir.

Ancak, "**gafûr**" isminin tecelli etmesi, yani fiilî bir sıfat olarak fonksiyoner olması insanların günah işlemleri ve bağışlanmalarını istemelerine bağlıdır.

Esmâ-i hüsnânın zikredildiği İbn Mâce ile Tirmizî rivayetlerinde "**gaffâr**" ve "**gafûr**" isimleri, Kur'an'da da bunlarla birlikte "**gâfir**" ismi yer almaktadır. Bu üç isimden "**gaffâr**" ile "**gafûr**" sîgaları mübalağa ifade etmektedir.

Gâfir "hata ve kusurları örten, günahkârı dünyada da âhirette de cezalandırmayan, onun iç yüzünü insanlara bildirmeyen" anlamına gelir.

Her üç isimde de ortak olan bu temel **muhtevanın günahkârın teşhir ve ilân edilmemesiyle ilgili kısmı**, Buhârî ve Müslim'in de dahil bulunduğu muhaddisler grubunca nakledilen bir hadiste açıklığa kavuşturulmuştur. **Abdullah b. Ömer'den** rivayet edilen bu hadise göre, **âhret gününde Cenâb-ı Hak mümin kulunu kimsenin görmeyeceği bir şekilde kendisine yaklaştıracak, günahlarını bir bir hatırlatarak ikrar ettirecek, öyle ki kul artık mahvolduğuna hükmedecek; fakat Allah, "Ben onları dünyada gizlediğim gibi bugün de bağışlıyorum" diyecek ve bu mümine sadece sevap defteri verilecektir** (Buhârî, "Mezâlim", 2, "Edeb", 60; Müslim, "Tevbe", 52)

Kur'an-ı Kerîm'de **beş** yerde geçen "**gaffâr**" ismiyle doksan bir yerde geçen "**gafûr**" isminin her biri mübalağa ifade etmekle birlikte aralarında ne gibi bir farkın bulunduğu hususu ilk dönemlerden itibaren âlimleri düşündürmüştür

"**gaffâr**" tekrarlanan hata ve kusurları, "**gafûr**" ise her nevi günahı bağışlamayı ifade etmektedir.

Gazzâlî'nin kanaatine göre kulun "**gaffâr**" isminden nasibi, ifşa edilmesini istemediği kusurlarının benzerlerini başkalarında gördüğü takdirde onları yaymayıp örtmesidir. Şüphe yok ki insanların gizli taraflarını araştıran, kötülüğe kötülükle karşılık veren kimse "**gaffâr**" isminin tecellilerinden faydalanamaz.

(36) eş- ŞEKÛR الشکور

Sözlükte "yapılan bir iyiliğin sahibini övgü ile anmak" mânasındaki **şükr** (**şükrân**) kökünden türeyen **şekûr**, "çokça teşekkür eden" demektir. Allah'a nisbet

edildiğinde “**az da olsa kulun iyi bir ameline fazlasıyla karşılık veren**” anlamına gelir.

"Şekûr" dört âyette Allah'a nisbet edilmiş, bunların üçünde "**gafûr**" isminden sonra, birinde "**halîm**"den önce yer almıştır. **Şekûr'un** bu kullanılışı, **kelimenin içeriğinde kulun günahını bağışlaması veya cezalandırılması hususunda acele etmeyip iyilik yapması için fırsat verme unsurlarının bulunduğuna işaret etmektedir.**

Şükür kavramının temel mânasında "**artmak, ortaya çıkmak, minnet ve övgü duygularını ifade etmek**" anlamları mevcuttur. Âlimler, bu anlamlardan hareketle kulun gerçekleştireceği küçük bir ameli bile Cenâb-ı Hakk'ın fazlasıyla mükâfatlandıracağı hususuna dikkat çekerler.

Kulun güzel davranışları Allah'ın lutfettiği imkânlar sayesinde meydana geldiğinden aslında O'na yönelik hamd ve şükür niteliği taşır. Allah'ın bu tür davranışları ödüllendirmesi din terminolojisinde aynı kavramla ifade edilerek "**kuluna teşekkür eden**" anlamında "**şekûr**" ismi kullanılmıştır.

Kişinin büyüklerine karşı saygılı davranması onun görevi ise de, asil insanlar bu davranışa, teşekkürle mukabele eder. Bu da karşılıklı sevgi ve saygıyı çoğaltır. Aynı durum kul ile Allah arasında düşünüldüğü takdirde kuldan itaat ve saygı (takvâ), Allah'tan şefkat ve mükâfat şeklinde ortaya çıkar.